

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 76/2025-6

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave sp. zn. 5Tos/43/2023 z 20. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .
2. Žiadosti [REDAKOVANÉ] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) 13. júna 2023 domáha vyslovenia porušenia základného svojho práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5Tos/43/2023 z 20. apríla 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť. Zároveň požiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu pre konanie o jeho ústavnej sťažnosti.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ požiadal o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. O jeho žiadosti rozhodol Okresný súd Trnava (ďalej len „okresný súd“) uznesením sp. zn. 35PP/21/2022 z 18. novembra 2022 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) tak, že túto jeho žiadosť zamietol.
3. Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že ju zamietol.

II. Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ pred ústavným súdom k podstate veci stručne namieta, že okresný súd a krajský súd založili svoje rozhodnutia iba na jeho trestnej minulosti a že ich uznesenia sú nedostatočne odôvodnené.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa ústavy a listiny napadnutým uznesením, ktorým bolo rozhodnuté vo veci jeho žiadosti o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva napadnutým uznesením:

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Ústavný súd na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť obsahujú všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

7. Právne východiská k ústavnému prieskumu rozhodnutí všeobecných súdov vydaných v konaní o žiadosti o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody ústavný súd doplnil vo svojej nedávnej judikatúre (I. ÚS 36/2022, I. ÚS 509/2022, I. ÚS 250/2023, III. ÚS 218/2023, I. ÚS 588/2023).

8. Ústavný súd by ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) mal v zásade rešpektovať rozhodnutie všeobecného súdu o žiadosti o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Je však povolaný zasiahnuť, ak je výklad všeobecných súdov výrazom zjavného faktického omylu či logického excesu, čím vybočuje zo zásad spravodlivého procesu a je tak prejavom svojvôle. Takáto situácia by mohla nastať, ak by všeobecné súdy rozhodovali na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu a svoje rozhodnutie by založili iba na informáciách z doby odsúdenia sťažovateľa, ak svoje závery riadne a presvedčivo neodôvodnili a ak prognózu vedenia riadneho života posudzovali iba na základe minulého správania sťažovateľa, resp. okolnostiach vzťahujúcich sa na povahu a závažnosť spáchaného trestného činu.

9. Z pohľadu ochrany základných práv sťažovateľov je zo strany ústavného súdu dôležité zabezpečiť, aby sa sudcovská limitovaná úvaha nezmenila na voľnú úvahu o tom, komu možno priznať „mimoriadny benefit“ spočívajúci v podmienenom prepustení z výkonu trestu (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 1945/20 z 29. januára 2021).

10. Zmysel podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody nie je v tom, aby za dobré správanie bol odsúdený automaticky podmienené prepustený po uplynutí stanovenej doby

bez zreteľa na účel trestu. Je potrebné vziať do úvahy i samotný účel trestu, ktorý obsahuje viac komponentov, ku ktorým súdy pri svojom rozhodovaní musia prihliadať. Podstatou ich úvah je potom v konečnom dôsledku dôvodnosť predpokladu, že odsúdený povedie v budúcnosti i na slobode riadny život s minimalizáciou rizika jeho recidívy (IV. ÚS 85/2011, IV. ÚS 321/2013). Pokiaľ všeobecný súd prihliadol na okolnosť, že nie je zabezpečená podmienka budúceho riadneho života sťažovateľa, je to výlučne iba vecou jeho uváženia, ak dospel k záveru, že doterajší výkon trestu odňatia slobody neodstránil charakterové vlastnosti, ktoré sťažovateľa viedli k páchaniu závažnej trestnej činnosti (IV. ÚS 53/08, I. ÚS 605/2014).

11. Všeobecný súd rozhodujúci o podmieničnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody však musí zohľadniť všetky zadovážené dôkazy, ktoré mu poskytnú komplexný obraz o osobe odsúdeného a jeho celkovom správaní a plnení povinností vo výkone trestu, pretože aj tieto okolnosti vedú do istej miery ovplyvniť predpoklad o tom, aké správanie možno od odsúdeného očakávať po tom, ako opustí brány väzenia. Pri skúmaní splnenia materiálnych podmienok týkajúcich sa možnosti podmieničného prepustenia odsúdeného na slobodu je preto pre všeobecný súd dôležité zistiť a vyhodnotiť správanie odsúdeného počas výkonu trestu odňatia slobody. Pritom správanie odsúdeného je determinované samotným výkonom trestu odňatia slobody, ako aj plnením jeho účelu, ktorý spočíva v prevencii pred ďalším páchaním trestnej činnosti a výchove odsúdeného k vedeniu morálneho a slušného života (III. ÚS 154/09, IV. ÚS 85/2011).

12. Zmyslom podmieničného prepustenia teda nie je odmeniť odsúdeného za dobré správanie vo výkone trestu – nejde o dobrodenie pre odsúdeného, a nemôže tak byť ani paušálne vylúčené u niektorých kategórií odsúdených, napr. recidivistov, ako špecifické sprísnenie trestného postihu. Nariadenie podmieničného prepustenia z výkonu trestu je namieste vtedy, ak už k náprave, resp. k dosiahnutiu účelu trestu ďalší pobyt odsúdeného vo výkone trestu nie je nutný, pričom možno vzhľadom na všetky relevantné okolnosti predpokladať, že odsúdený povedie aj na slobode riadny život (nálezný Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2201/16 z 3. januára 2017 a tam citovaná odborná literatúra). V tomto smere je dôležité mať na pamäti, že vytvorenie špeciálnej, prísnejšej právnej úpravy podmieničného prepustenia zo strany všeobecného súdu pre recidivistov, ktorí v minulosti „nevyužili šancu“ v podobe podmieničného prepustenia a vo výkone trestu sa ocitli znova, nemožno z ústavnoprávneho pohľadu akceptovať.

13. V podobnom duchu je formulované aj Odporúčanie Rec(2003)22 Výboru ministrov Rady Európy členským štátom o podmieničnom prepustení, v rámci ktorého sa o. i. zdôrazňuje otvorenosť tejto možnosti všetkým odsúdeným v záujme zníženia škodlivých vplyvov uväznenia a zabezpečenie realistickej možnosti naplniť kritériá na podmieničné prepustenie.

14. V tejto súvislosti nie je možné prehliadnúť ani to, že bez ohľadu na sledovaný účel trestu môže byť pobyt vo väzení spojený s negatívnymi vplyvmi a účinkami na odsúdených, napríklad tým, že odsúdení môžu stratiť vo väzení niektoré návyky a schopnosti nevyhnutné pre život na slobode, resp. tým, že vo väzení nadviažu také škodlivé vzťahy, ktoré ich budú smerovať k opätovnej trestnej činnosti. Preto je podstatné, aby boli odsúdení prepustení z výkonu trestu v čase, keď bude splnený účel trestu, a aby nezostávali vo výkone trestu zbytočne dlho (III. ÚS 355/2021).

15. Ústavný súd nespochybňuje, že trestná minulosť je relevantným faktorom pri rozhodovaní o podmieničnom prepustení odsúdeného. Avšak predpoklad vedenia riadneho života v budúcnosti nemôže byť založený predovšetkým či dokonca výlučne na trestnej minulosti konkrétneho

jednotlivca. Je potrebné zohľadniť ďalšie aktuálne poznatky o osobe odsúdeného, stav jeho nápravy i prostredie, v ktorom by sa ocitol po prípadnom podmienčnom prepustení na slobodu, ako aj zaoberať sa okolnosťami spáchania trestnej činnosti s ohľadom na mieru prekonania subjektívnych príčin tejto trestnej činnosti na strane odsúdeného. Trestnú minulosť nemožno hodnotiť formalisticky – koľkokrát bol jednotlivec odsúdený, koľkokrát vykonával nepodmienečný trest odňatia slobody či koľkokrát porušil podmienky podmienčného prepustenia. Je potrebné zvážiť, pred akou dlhou dobou a z akých dôvodov došlo k spáchaniu predchádzajúcich trestných činov a či možno od odsúdeného na základe jeho aktuálneho výkonu trestu očakávať, že povedie riadny život (nálezy Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2201/16 z 3. januára 2017 a sp. zn. II. ÚS 1945/20 z 29. januára 2021).

16. Ústavný súd v načrtnutých súvislostiach pripomína, že jedným z účelov trestu je aj vytvorenie podmienok na výchovu odsúdeného k tomu, aby viedol riadny život (§ 34 ods. 1 Trestného zákona), resp. vytvárať podmienky umožňujúce podporovať a rozvíjať pozitívne osobnostné rezervy pre resocializáciu odsúdených, aby viedli riadny život [§ 1a) zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov].

17. Pri posudzovaní žiadostí o podmienčné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody je tiež potrebné vziať do úvahy, že § 68 ods. 1 Trestného zákona umožňuje uložiť odsúdenému primerané obmedzenia alebo povinnosti uvedené v § 51 ods. 3 a 4 Trestného poriadku. Mieru rizika, ktorá je spojená s podmienčným prepustením odsúdeného, tak možno zmierniť uložením týchto opatrení.

18. Pokiaľ ide o konkrétne posúdenie okolností tej-ktorej veci, ústavný súd už zdôraznil, že riaditeľ ústavu na výkon trestu odňatia slobody disponuje najkomplexnejšími a najrelevantnejšími informáciami o odsúdenom, keďže je *de facto* v priamom kontakte s ním.

19. Ďalším dôležitým faktorom pri rozhodovaní o podmienčnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody je aj postoj samotného odsúdeného k ním spáchanej trestnej činnosti.

20. Napokon vo všeobecných súvislostiach je potrebné vnímať aj vzťah rozhodovania o podmienčnom prepustení odsúdeného s právom na osobnú slobodu jednotlivca, ktorá predstavuje jeden z pilierov demokratickej spoločnosti.

21. Z Trestného zákona (§ 66 a nasl.) možno vyvodiť tri podmienky podmienčného prepustenia, a to ak odsúdený vo výkone trestu plnením svojich povinností a svojím správaním preukázal polepšenie, môže sa od neho očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život, a vykonanie časti trestu. Pri rozhodovaní o podmienčnom prepustení súd prihliadne aj na povahu spáchaného trestného činu a na to, v akom ústave na výkon trestu odsúdený trest vykonáva.

22. Zohľadňujúc už uvedené východiská, ústavný súd napadnuté uznesenie preskúmal a dospel k záveru, že námietkam sťažovateľa nemožno prisvedčiť.

23. Krajský súd v napadnutom uznesení poukázal na závery okresného súdu o tom, že sťažovateľ síce splnil formálnu podmienku na podanie si žiadosti o podmienčné prepustenie (vykonal potrebnú časť z výmery uloženého trestu) a prvú materiálnu podmienku (preukázanie polepšenia vo výkone trestu plnením svojich povinností), nesplnil však druhú materiálnu podmienku spočívajúcu v predpoklade vedenia riadneho života. Sťažovateľ bol počas výkonu trestu opakovane (trikrát) disciplinárne odmenený a nebol disciplinárne potrestaný. Počas výkonu trestu je pracovne

zaradený. Jeho správanie a vystupovanie vrátane pracovnej morálky počas jeho pobytu v ústave je na požadovanej úrovni a v rámci programu zaobchádzania plní stanovené ciele. Pokiaľ ide o tzv. trestnú minulosť sťažovateľa, krajský súd odkázal na závery okresného súdu o tom, že sťažovateľ má 4 záznamy v registri trestov týkajúce sa rôznorodnej trestnej činnosti s rôznou závažnosťou. Prvý záznam sa týka najzávažnejšej spáchanej trestnej činnosti, ktorej sa sťažovateľ dopustil, a to násilnej trestnej činnosti proti životu, zdraviu a osobnej slobode iného. Hoci bol odsúdený na niekoľkoročný trest odňatia slobody, z výkonu trestu bol podmiennečne prepustený. Napriek tomu a v relatívne krátkom čase po uplynutí skúšobnej doby sa opätovne dopustil úmyselnej trestnej činnosti (pytliactvo), za čom mu bol uložený len trest prepadnutia veci, bez iného postihu. V prípade trestu odňatia slobody, ktorý sťažovateľ v súčasnosti vykonáva, mu bol pôvodne uložený podmiennečný trest odňatia slobody. Z uvedeného podľa okresného súdu a krajského súdu vyplynulo, že sťažovateľ bol v minulosti podmiennečne prepustený z výkonu trestu odňatia slobody a rovnako tak mu bol uložený aj podmiennečný trest odňatia slobody, avšak tieto skutočnosti na neho nemali pozitívny vplyv a sťažovateľ si z nich nevezal ponaučenie. Pokiaľ išlo o resocializačnú prognózu, táto je u sťažovateľa menej priaznivá. Krajský súd nad rámec všetkého už uvedeného doplnil, že tvrdenia sťažovateľa o tom, že sa chce vrátiť k rodine a chce viesť riadny život, samy osebe nepostačujú na záver, že jeho náprava bola zavŕšená, resp. realizovaná v takej miere, že v ďalšom výkone trestu nie je potrebné pokračovať.

24. Z napadnutého uznesenia sa ústavný súd presvedčil, že závery krajského súdu vo veci sťažovateľa nevychádzali iba z jeho trestnej minulosti, ako to tvrdí vo svojej ústavnej sťažnosti, ale z celkového posúdenia relevantných okolností prípadu vrátane poznatkov o jeho osobe a stave jeho nápravy.

25. Pokiaľ ide o prostredie, v ktorom by sa sťažovateľ ocitol po prípadnom podmiennečnom prepustení na slobodu, sťažovateľ vo svojej žiadosti okresnému súdu podľa všetkého iba vyjadril vôľu či želanie vrátiť sa k svojej rodine a ochotu pracovať, avšak bez bližšej konkretizácie, prečo by jeho osobná, resp. osobnostná zmena v kombinácii s jeho rodinným zázemím dostatočným spôsobom preukazovala naplnenie predpokladu vedenia riadneho života v budúcnosti (porov. pozíciu sťažovateľa vo veci sp. zn. I. ÚS 36/2022, u ktorého bolo preukázané priaznivé rodinné prostredie, jeho kontinuálny záujem o blízku rodinu, v dôsledku uvedeného aj väčšia angažovanosť blízkej rodiny na pomoci sťažovateľovi viesť riadny život, ako aj prísľub poskytnutia pracovného miesta sťažovateľovi po jeho prípadnom podmiennečnom prepustení z výkonu trestu).

26. Vzhľadom na všetko už uvedené ústavný súd dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

III.2. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

27. Podľa § 37 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

28. Z už uvedeného je v danej veci na prvý pohľad zrejmé, že vo veci sťažovateľa ide o zrejmé bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, v dôsledku čoho nebolo možné jeho žiadosti vyhovieť (bod 2 výroku tohto uznesenia).

29. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku stratilo rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 6. februára 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu